

KRZYSZTOFORY

Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

37

Muzeum Krakowa

Kraków 2019

Recenzenci zeszytu 37 / Reviewers of Volume 37

Michał Baczkowski (Uniwersytet Jagielloński), Anna Bednarek (Muzeum Krakowa), Małgorzata Perdeus-Białek (Menedżerowie Jutra MOFFIN; Uniwersytet Jagielloński), Katarzyna Biecuszek (Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków w Krakowie), Marcin Biernat (Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków w Krakowie), Czesław Brzoza (Uniwersytet Jagielloński), Katarzyna Bury (Muzeum Krakowa), Eugeniusz Duda (Muzeum Krakowa), Joanna Gellner (Muzeum Krakowa), Grażyna Kubica-Heller (Uniwersytet Jagielloński), Zofia Kaszowska (Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie), Dawid Keller (Muzeum Śląskie), Iwona Kęder (Muzeum Narodowe w Krakowie), Kamila Kłudkiewicz (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), Waldemar Komorowski (Muzeum Narodowe w Krakowie), Tomasz Koziół (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Anna Kwiatek (Muzeum Krakowa), Elżbieta Lang (Muzeum Krakowa), Dorota Łuczak (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), Katarzyna Maniak (Uniwersytet Jagielloński), Adam Mazur (Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu), Konrad Meus (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), Ewa Orlińska-Mianowska (Muzeum Narodowe w Warszawie), Marianna Michałowska (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), Wanda Mossakowska (Stowarzyszenie Historyków Fotografii), Mateusz Niemiec (Muzeum Krakowa), Zdzisław Noga (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), Piotr Nowak (Politechnika Wrocławska), Zenon Piech (Uniwersytet Jagielloński), Daria Pilch (Muzeum Krakowa), Michał Pręgowski (Politechnika Warszawska), Andrzej Rybicki (Muzeum Fotografii w Krakowie), Jacek Salwiński (Muzeum Krakowa), Beata Biedrońska-Słota (Muzeum Narodowe w Krakowie), Dorota Majkowska-Szajer (Muzeum Etnograficzne w Krakowie), Wojciech Walanus (Uniwersytet Jagielloński), Marek Więcek (Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie), Michał Wiśniewski (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)

Adiustacja / Copy editing: Anna Biedrzycka

Tłumaczenie na język angielski / Translation into English: Maria Piechaczek-Borkowska

Projekt graficzny / Graphic Design: Monika Wojtaszek-Dziadusz

Ilustracje / Illustrations: Archiwum Narodowe w Krakowie (ANK), Biblioteka Jagiellońska (BJ), Biblioteka Narodowa (BN), Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (IHS UAM), Fototeka Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego (IHS UJ), Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka, Muzeum Etnograficzne w Krakowie (MEK), Muzeum Fotografii w Krakowie (MuFo), Muzeum Krakowa (MK), Muzeum Narodowe w Krakowie (MNK), Muzeum Narodowe w Warszawie (MNW), Muzeum Sztuki w Łodzi, Narodowe Archiwum Stanów Zjednoczonych w College Park; archiwa prywatne / private archives Jacka Szmuca, Bogdana Zimowskiego, Grzegorza Zygiera; oraz / and Katarzyna Bury, Elżbieta Firlet, Marcin Gulis, Oskar Hanusek, Uta Hanusek, Andrzej Janikowski, Tomasz Kalarus, Joanna Kunert, Anna Kwiatek, Andrzej Malik, Dorota Marta, Łukasz Michałak, Karina Niedzielska, Anna Olchawska, Daria Pilch, Daniel Podosek, Tomasz Sadko, Piotr Stefański, Henryk Świątek, Monika Topolska

ISSN 0137-3129

© Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków, 2019

Wydawca / Publisher:

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Rynek Główny 35, 31-011 Kraków
www.mhk.pl

www.mhk.pl/krzysztofor

Pierwotną wersją czasopisma jest wersja papierowa / The periodical originally comes out in paper

Printed in Poland

Nakład: 500 egz. / An edition of 500 copies

Skład, przygotowanie do druku / Typesetting: Jacek Łucki

Druk / Print: Drukarnia Legra

Redaktor / Editor:

Michał Niezabitowski

współpraca przy zeszytcie 37 / collaboration on volume 37:

Ewa Gaczoł

Rada Naukowa / Scientific Council

Zdzisław Noga – przewodniczący / President (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), Antoni Bartosz (Muzeum Etnograficzne w Krakowie), Jacek Chrobaczyński (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), Péter Farbaky (Budapesti Történeti Múzeum, Węgry), Jacek Gądecki (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie), Jacek Górski (Muzeum Archeologiczne w Krakowie), Dariusz Kosiński (Uniwersytet Jagielloński), Piotr Krasny (Uniwersytet Jagielloński), Anna Niedźwiedz (Uniwersytet Jagielloński), Jacek Purchla (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie; Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie), Volker Rodekamp (Stadtgeschichtliches Museum Leipzig, RFN)

Komitet Redakcyjny / Editorial Committee

Marcin Baran, Monika Bednarek, Anna Biedrzycka (sekretarz / secretary), Elżbieta Firlet, Ewa Gaczoł, Piotr Hapanowicz, Zdzisław Noga, Waław Passowicz, Jacek Salwiński, Joanna Strzyżewska, Andrzej Szoka, Maria Zientara

Urodziny Ignacego Kriegera – podsumowanie i wnioski

Informacje o autorce*: historyk, adiunkt MK, Dział Fotografii Krakowskiej Muzeum Krakowa, <http://orcid.org/0000-0002-7976-2344>

Informacje o autorce:** historyk, kulturoznawca, adiunkt MK, Dział Fotografii Krakowskiej Muzeum Krakowa, <http://orcid.org/0000-0003-2698-811X>

Information about the author*: historian, Associate Curator at the Museum of Kraków, Kraków Photography Department of the Museum of Kraków, <http://orcid.org/0000-0002-7976-2344>

Information about the author:** historian, expert in the history and theory of culture, Associate Curator at the Museum of Kraków, Kraków Photography Department of the Museum of Kraków, <http://orcid.org/0000-0003-2698-811X>

Abstrakt: W artykule podsumowano inicjatywę zrealizowaną w ramach wydarzenia muzealnego *Urodziny Ignacego Kriegera*, które odbyło się z okazji 200. rocznicy urodzin fotografa, przypadającej w 2017 roku. Omówiono szczegółowo program obchodów, obejmujący przede wszystkim różnorodne działania edukacyjne (wykłady, gra miejska, spacer edukacyjny, warsztaty dla dzieci) oraz przedsięwzięcia, dzięki którym postać Ignacego Kriegera została uwieczniona w przestrzeni miasta (nadanie jego nazwiska jednej z krakowskich ulic, umieszczenie tablicy pamiątkowej na elewacji kamienicy Bonerowskiej, gdzie mieściło się jego atelier). Wiele uwagi poświęcono *Nocy Muzeów*, w czasie której miała miejsce kulminacja urodzinowych obchodów.

Omawiane wydarzenie muzealne było ważnym krokiem w procesie upowszechniania dorobku Ignacego Kriegera oraz kolekcji klisz szklanych z jego zakładu. Oprócz części sprawozdawczej artykuł zawiera próbę oceny podjętych działań w kontekście obowiązującej *Strategii Muzeum Krakowa* oraz roli działalności edukacyjnej w pracy instytucji muzealnej.

Ignacy Krieger's Birthday – Summary and Conclusions

Abstract: The paper recapitulates on the projects organized as part of the museum event titled *Ignacy Krieger's Birthday (Urodziny Ignacego Kriegera)* which commemorated the 200th anniversary of the photographer's birth that fell in 2017. It contains a detailed description of the programme of celebrations which included mostly various educational activities (e.g. lectures, an urban game, an educational walk, children's workshops), as well as undertakings through which the figure of Ignacy Krieger was immortalized in the city's space, such as the naming of one of Kraków's streets after him, or the unveiling of a commemorative plaque on the elevation of Boner House where Krieger's atelier used to be located. A lot of space has been dedicated to *the Long Night of Museums* in the course of which the climax of the birthday festivities took place.

The museum event discussed in this paper was an important step in the process of popularizing knowledge about the figure of Ignacy Krieger and the collection of glass plates from his studio. Apart from its reporting section, the paper also offers an attempt at an evaluation of the actions undertaken in the context of the current *Strategy for the Museum of Kraków* and the role of educational activity in the work of a museum institution.

Słowa kluczowe: Ignacy Krieger, fotografia, edukacja muzealna, *Noc Muzeów*, Kraków, Muzeum Krakowa

Keywords: Ignacy Krieger, photography, museum education, *the Long Night of Museums*, Kraków, Museum of Kraków

Nazwisko Ignacego Kriegera – jednego z pionierów krakowskiej fotografii – jednoznacznie kojarzy się z XIX-wiecznymi widokami Krakowa. Jego fotografie ilustrują niemal każdy podręcznik dziejów Krakowa, w którym jest mowa o XIX-wiecznym mieście, jego wyglądzie i zachodzących w nim przemianach.

200. ROCZNICA URODZIN IGNACEGO KRIEGERA

**19.04. Ignacy Krieger fotograf Krakowa
– w 200-lecie urodzin**

Wykład Teresy Kwiatkowskiej
Stara Synagoga, godz.17.00

**13.05. Gra miejska – Zagraj w Kraków
Tajemnica rozbitej kliszy**

Zbiórka: Pałac Krzysztofory, godz.12.00

**19.05. Noc Muzeów
W atelier Ignacego Kriegera**

Stara Synagoga od godz.19.00

**23.05. Salon Książki Krakowskiej
Promocja albumu
o Ignacym Kriegerze**

autorstwa Ewy Gaczoł
i Teresy Kwiatkowskiej
Rynek Podziemny, godz.18.00

**10.06. Warsztaty dla dzieci
Od kliszy do albumu**

Prowadzenie: Anna Kwiatek
Kamienica Hipolitów, godz.11.00

**10.06. Kraków naprawdę dla wszystkich
Kraków z klisz Kriegerów – spacer śladami fotografa**

Prowadzenie: Ewa Gaczoł, Joanna Gellner
Zbiórka: Pałac Krzysztofory, godz.12.00

27.06. Kraków z klisz Kriegerów: na drugim planie

Wykład Mateusza Niemca
Stara Synagoga, godz.17.00

Muzeum Historyczne Miasta
Krakowa

STAŁY PATRON
MEDIALNY:

PATRONI
MEDIALNI:

WWW.KRAKOW.PL

Local Life

zet Gold 93,7fm

Uczestnicy gry miejskiej *Tajemnica rozbitej kliszy* w pałacu Pod Krzysztofory, fot. Andrzej Janikowski, 13 maja 2017 r.

Jedna z drużyn na trasie gry miejskiej *Tajemnica rozbitej kliszy*, fot. Andrzej Janikowski, 13 maja 2017 r.

Zgodnie z aktualnym stanem wiedzy, przyjmuje się, że Ignacy Krieger przyszedł na świat w 1817 roku¹. W związku z 200. rocznicą urodzin fotografa Muzeum Krakowa jako

opiekun unikatowej kolekcji klisz szklanych wykonanych w jego atelier zorganizowało w 2017 roku uroczyste obchody pod nazwą *Urodziny Ignacego Kriegera*. Z inicjatywą tego przedsięwzięcia wystąpili w 2015 roku pracownicy Działu Fotografii Krakowskiej Muzeum Krakowa, zdając sobie sprawę, że jubileusz ten jest znakomitą okazją do przypomnienia znaczenia zawodowej działalności Kriegera dla zgłębiania historii Krakowa oraz zaakcentowania jego wkładu w rozwój polskiej fotografii. W celu prawidłowego przeprowadzenia wydarzenia został powołany zespół projektowy pod przewodnictwem Ewy Gaczoł.

Wartym podkreślenia aspektem tego wydarzenia było odwołanie się do muzealnej kolekcji w celu upowszechnienia i ugruntowania w społecznej świadomości przekonania o znaczeniu prac Ignacego Kriegera jako istotnym elemencie narodowego dziedzictwa kultury. Projekt *Urodziny Ignacego Kriegera* doskonale wpisywał się w założenia misji Muzeum, która zawiera się w krótkim, lecz treściwym stwierdzeniu: „Opisujemy, dokumentujemy i opowiadamy Kraków. Słuchamy miasta...”². Z tego też względu Muzeum podjęło

¹ Dawniej jako datę urodzenia Ignacego Kriegera przyjmowano rok 1820, zob. *Polski słownik biograficzny*: Krieger Ignacy. Hasło oprac. Celina Bąk-Koczarska. T. 15. Wrocław 1970, s. 307–308; Kwiatkowska Teresa, Malik Andrzej: *Zespół negatywów szklanych z zakładu fotograficznego rodziny Kriegerów w posiadaniu Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa” 1984, z. 11, s. 51. Rok 1817 należy uznać za najbardziej prawdopo-

dobny na podstawie inskrypcji nagrobnej, która głosi, że zmarł on w 1889 r. w wieku 72 lat, zob. Duda Eugeniusz: *Kriegerowie. Nowe szczegóły biograficzne*. „Kraków” 1992/1993, nr 2, s. 30. Trudności z ustaleniem faktów biograficznych szczegółowo omawia: Bednarek Anna: *Kriegerowie – biografia niemożliwa?*, w niniejszym tomie.

² *Strategia Muzeum Historycznego Miasta Krakowa na lata 2017–2021*. Kraków 2017, s. 7.

„Atelier Kriegera” podczas *Nocy Muzeów* w Starej Synagodze, fot. Tomasz Kalarus, 19/20 maja 2017 r.

inicjatywy zmierzające do przypomnienia krakowianom postaci Kriegera, uświadamiając jednocześnie znaczenie jego dorobku dla miasta.

Ponieważ dzienna data narodzin fotografa pozostaje nieznaną, zdecydowano o rozciągnięciu programu wydarzenia na kilka miesięcy. Pierwotny program, umieszczony na okolicznościowych plakatach i ulotkach, zakładał działania obejmujące okres od kwietnia do czerwca 2017 roku, jednak kolejne punkty obchodów realizowano w drugim półroczu, a także na początku 2018 roku, co wynikało z okoliczności zewnętrznych, niezależnych od Muzeum.

Wiosenna odsłona urodzinowych obchodów miała charakter edukacyjny i zawierała propozycje skierowane do różnych grup odbiorców (wykłady, gra miejska, spacer śladami fotografa i zajęcia warsztatowe dla dzieci, przygotowane i przeprowadzone przez pracowników Działu Fotografii Krakowskiej MK). Jedną z najciekawszych propozycji była gra miejska *Tajemnica rozbitej kliszy*, zorganizowana 13 maja 2017 roku, która przyciągnęła 40 tropicieli krakowskich zagadek: zarówno rodziców z dziećmi, jak i starszą młodzież. Miłośnicy historii wcielili się w rolę kandydatów na asystentów mistrza Ignacego. Wyruszywszy z pałacu Pod Krzysztoforów, przez kilka godzin krążyli ulicami Starego Miasta i Kazimierza w poszukiwaniu odpowiedzi na podchwytliwe pytania. W kilku punktach nagrodą za prawidłowe wykonanie zadania były kolejne fragmenty jednego ze zdjęć, czyli tytułowej „rozbitej kliszy”. Zebranie wszystkich elementów pozwoliło dotrzeć do miejsca docelowego, którym była Stara Synagoga. Na trasie gry znalazły się liczne krakowskie zabytki, w tym aż cztery oddziały Muzeum Kra-

Urodzinowy tort Ignacego Kriegera podczas *Nocy Muzeów* w Starej Synagodze, fot. Tomasz Kalarus, 19/20 maja 2017 r.

kowa (obok Krzysztoforów i Starej Synagogi były to Wieża Ratuszowa i Kamienica Hipolitów), co znacznie podniosło jej walory edukacyjne, umożliwiając uczestnikom zapoznanie się z tymi miejscami w aktywny sposób.

Kulminacja obchodów urodzin miała miejsce w trakcie majowej *Nocy Muzeów* z 19 na 20 maja 2017 roku. Wówczas na kilka godzin zostało reaktywowane „atelier Kriegerów”, zaaranżowane w sali edukacyjnej Starej Synagogi. Dzięki przygotowanym rekwizytom i różnorodnym elementom garderoby można było odbyć swego rodzaju podróż w czasie, pozując do zdjęć portretowych pod kierunkiem samego mistrza Ignacego i jego pomocników, w których wcielili się pracownicy Muzeum. Z tej niezwyklej okazji skorzystało

Pamiątkowa fotografia pracowników MK podczas *Nocy Muzeów* w Starej Synagodze, fot. Marcin Gulis, 19/20 maja 2017 r.

160 osób. Nie zabrakło też okolicznościowego tortu, z dekoracją w formie XIX-wiecznego aparatu fotograficznego. W sumie w urodzinowej imprezie wzięło udział aż 965 osób.

Podczas *Nocy Muzeów* miał także miejsce premierowy pokaz etiudy filmowej autorstwa Mirosława Kołodzieja (muzealnego specjalisty ds. multimediów), zatytułowanej *Krieger – fotograf w Krakowie*, która składa się z sekwencji animowanych fotografii z zakładu Kriegerów. Jej główną ideą było przedstawienie różnorodności tematów obecnych w twórczości fotografa (m.in. portretów, typów ludowych, widoków miasta) w krótkim filmie o charakterze humorystycznej impresji³.

Duże zainteresowanie możliwością wykonania zdjęcia stylizowanego na dawny portret atelierowy spowodowało, że akcja ta została powtórzona w październiku w ramach Jom Riszon – Święta Oddziału Stara Synagoga. Choć tego dnia frekwencja była mniejsza niż w czasie *Nocy Muzeów*, to „atelier Kriegerów” odwiedziło 60 osób. W programie święta znalazła się także zabawa edukacyjna – układanie puzzli z widokami Krakowa wykonanymi przez Ignacego Kriegera.

Bezspornym walorem tych spotkań był bezpośredni kontakt z muzealną publicznością. W czasie obu odsłon akcji fotograficznej pracownicy na bieżąco udzielali wszystkim zainteresowanym informacji na temat zakładu fotograficznego Ignacego Kriegera i kolekcji szklanych klisz w zbiorach Muzeum. Wśród zwiedzających nie brakowało turystów zagranicznych. Rozprowadzano ulotki informacyjne, jak również umożliwiono zapoznanie się ze sporządzonymi spe-

cialnie z tej okazji kopiami albumów z miniaturami zdjęć, ukazujących widoki Krakowa i typy ludowe. Przygotowane albumy stanowiły bezpośrednie nawiązanie do katalogów fotografii, które Ignacy Krieger wykorzystywał w swoim zakładzie. Wszystkie wymienione poczynania sprawiły, że oprócz charakteru rozrywkowego całe przedsięwzięcie miało aspekt edukacyjny.

W ramach jubileuszu zostały podjęte również działania mające na celu upamiętnienie Ignacego Kriegera w przestrzeni miejskiej. Po pierwsze, Muzeum wystąpiło z wnioskiem o nazwanie imieniem fotografa jednej z krakowskich ulic. Kilka lat wcześniej Rada Dzielnicy II Grzegórzki zgłosiła taką propozycję do tzw. Banku Nazw, uzyskawszy akceptację ze strony Zespołu ds. Nazewnictwa, działającego w ramach Komisji Kultury i Ochrony Zabytków Rady Miasta Krakowa. Radni dzielnicowi poparli wniosek Muzeum uchwałą z 30 marca 2017 roku, wyznaczając proponowaną lokalizację ulicy⁴. Ostatecznie na mocy uchwały przyjętej przez Radę Miasta 23 kwietnia 2017 roku zdecydowano, że „nadaje się nazwę ulicy Ignacego Kriegera dla bezimien-

³ *Krieger – fotograf w Krakowie*. Pomysł i realizacja Mirosław Kołodziej. Dostępny w internecie: <http://ignacykrieger.pl/?p=86> [dostęp 25 września 2018].

⁴ Uchwała nr XXX/200/2017 Rady Dzielnicy II Grzegórzki z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie nadania nazwy projektowanej ulicy na terenie Dzielnicy II Grzegórzki.

Odsłonięcie tablicy pamiątkowej Ignacego Kriegera na fasadzie kamienicy Bonerowskiej (ul. św. Jana 1) przez prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego, obok dyrektora Muzeum Krakowa Michał Niezabitowski, fot. Andrzej Janikowski, 27 lutego 2018 r.

nej przecznicy będącej w trakcie realizacji, łączącej ul. płk. Francesco Nullo z ul. Cystersów, położonej w Dzielnicy II Grzegórzki⁵. Wkrótce przy wspomnianej ulicy pojawiły się tabliczki z nową nazwą.

Druga inicjatywa wiązała się z umieszczeniem pamiątkowej tablicy na elewacji kamienicy u wylotu ulicy św. Jana na Rynek Główny, gdzie w latach 1860–1926 mieścił się zakład fotograficzny Kriegerów. W tym celu zwrócono się z wnioskiem do właściciela mieszczącego się tam obecnie hotelu The Bonerowski Palace. Warto podkreślić, że dla szczęśliwego sfinalizowania tej sprawy ogromne znaczenie miało pełne zaangażowanie wsparcie, jakie okazał miejski konserwator zabytków Jerzy Zbiegień. Tablica wykonana

ze specjalnego, bezpiecznego szkła hartowanego z folią UV, zaprojektowana przez Marcina Gulisa, zawiera fotografię portretową Ignacego Kriegera wraz z krótkim tekstem informacyjnym w językach polskim i angielskim. Po dopełnieniu niezbędnych formalności, które okazały się bardzo czasochłonne, 27 lutego 2018 roku odbyło się uroczyste odsłonięcie tablicy przez prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego, dyrektora Muzeum Krakowa Michała Niezabitowskiego oraz dyrektora hotelu The Bonerowski Palace Marcina Ziobrę. Uroczystości towarzyszyła wystawa planszowa prezentowana w sali Królewskiej hotelu, zawierająca podstawowe informacje na temat działalności atelier Kriegerów i ukazująca wybrane krajozniki⁶.

Z okazji jubileuszu ukazała się książka *Ignacy Krieger*, autorstwa Ewy Gaczoł i Teresy Kwiatkowskiej⁷. Spotkała się ona z ciepłym przyjęciem ze strony czytelników, co przełożyło się na wysoką frekwencję podczas *Salonu książki krakowskiej*, zorganizowanego 23 maja 2018 roku i poświęconego tej publikacji. We wspomnianym albumie zebrano 130 fotografii wykonanych przez Ignacego Kriegera, które obejmują wątki charakterystyczne dla jego twórczości: widoki Krakowa, typy ludowe, pamiątki historyczne. Książkę wydano w wersjach polskiej i angielskiej. Nakład wersji polskiej został wyczerpany szybciej, niż się spodziewano, a wobec niesłabnącego zainteresowania planowany jest dodruk albumu. Jest to pierwsza pozycja w nowej serii wydawnictw albumowych poświęconych krakowskim fotografom⁸. Ponadto wydany został kalendarz na rok 2017 z wizerunkami typów ludowych (w dwóch formatach), a jeden z numerów

⁵ Uchwała nr LXXII/1743/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 17 maja 2017 r. w sprawie nazwy ulicy.

⁶ Wystawa przygotowana z okazji odsłonięcia tablicy pamiątkowej jest na tyle uniwersalna, że może być prezentowana w innych miejscach, np. we wrześniu 2018 r. z inicjatywy Fundacji Ronald McDonald gościła w Szpitalu Pediatrycznym Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

⁷ *Ignacy Krieger*. Wybór fotografii i oprac. Ewa Gaczoł, Teresa Kwiatkowska, wstęp Ewa Gaczoł. Kraków 2017.

⁸ W 2018 r. ukazała się kolejna pozycja z tej serii, zawierająca fotografie wykonane przez Natana Kriegera (*Natan Krieger*. Wybór fotografii i oprac. Ewa Gaczoł, Anna Kwiatek. Kraków 2018), zaś w 2019 r. został wydany album poświęcony Amalii Krieger (*Amalia Krieger*. Wybór fotografii i oprac. Ewa Gaczoł, Joanna Gellner. Kraków 2019).

Wystawa planszowa w hotelu The Bonerowski Palace, towarzysząca odsłonięciu tablicy pamiątkowej Ignacego Kriegera, fot. Andrzej Janikowski, 27 lutego 2018 r.

Autorki albumu *Ignacy Krieger*: Ewa Gaczoł i Teresa Kwiatkowska podczas *Salonu książki krakowskiej*, fot. Andrzej Janikowski, 23 maja 2018 r.

wydawanego przez MK czasopisma dla dzieci „Krzysztoforek” został w całości poświęcony tematyce fotograficznej. Nie zabrakło w nim opowiadania zatytułowanego *Z wizytą u pana Ignacego*, którego akcja dzieje się w atelier Kriegerów.

Marketingowym elementem obchodów rocznicy urodzin fotografa była produkcja licznych gadżetów z wykorzystaniem fotografii z zakładu Kriegerów, przeznaczonych do sprzedaży oraz na cele promocyjne. Wśród nich znalazły się przypinki, baloniki, kubki, torby bawełniane, zakładki magnetyczne, puzzle oraz pocztówki. Oprócz ulotki z programem wydarzenia wydrukowano dodatkowo ulotki informacyjne dotyczące Kriegerów i ich unikatowej kolekcji, które posłużyły realizacji edukacyjnych celów projektu.

Działaniem powiązanim z jubileuszem było przeprowadzenie w 2017 roku pierwszego etapu dwuletniego projektu konserwacji najstarszej części kolekcji klisz szklanych pochodzących z atelier Kriegerów, wykonanych w technice mokrego kolodionu. Pionierski projekt, zakładający zarejestrowanie stanu zachowania negatywów, precyzyjne opisanie klisz pod kątem techniki wykonania oraz przeprowadzenie konserwacji według indywidualnie dobranych metod, został dofinansowany ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W pierwszym roku dokonano konserwacji 1500 obiektów, zaś w drugim poddano zabiegom konserwatorskim pozostałe 2134 klisze kolodionowe⁹.

Trudno jednoznacznie stwierdzić, w jakim stopniu został zrealizowany główny cel wydarzenia, związany z upowszechnieniem twórczości Ignacego Kriegera wśród mieszkańców Krakowa i turystów. Z pewnością cenny jest fakt, że udało się doprowadzić do sfinalizowania dwóch przedsięwzięć, dzięki którym nazwisko fotografa na trwałe zagościło w przestrzeni miejskiej. Niewątpliwie organizacja *Urodzin Ignacego Kriegera* była ważnym krokiem, jednak zadanie promowania Kriegera pozostaje nadal aktualne i winno być kontynuowane przez pracowników MK ze względu na fakt, że nasza instytucja jest opiekunem unikatowej kolekcji klisz szklanych, której potencjał wciąż nie został w pełni wykorzystany, choć zalicza się ona do najcenniejszych zbiorów Muzeum. Z pewnością podjęte działania przyczyniły się do wzrostu wiedzy o Ignacym Kriegerze i jego fotografii¹⁰.

Z całą pewnością kolekcja ta wymaga zarówno pogłębionych badań naukowych, jak i działań promocyjnych na szeroką skalę, aby nazwisko Kriegera jednoznacznie kojarzyło się z Muzeum Krakowa, stając się jednym z kluczowych elementów służących budowie jego marki. Obchody jubileuszowe stały się okazją do podjęcia wielu dodatkowych działań o charakterze popularyzatorskim, takich jak seria artykułów Ewy Gaczoł w warszawskim miesięczniku „Spotkania z Zabytkami”¹¹ czy cykl wystąpień Teresy Kwiatkowskiej i Mateusza Niemca na antenie Radia Kraków¹². Dążąc do pogłębienia wiedzy na temat spuścizny Kriegerów, w 2017 roku pracownicy Działu Fotografii Krakowskiej rozpoczęli też działania mające na celu zewidencjonowanie fotografii z zakładu Kriegerów znajdujących się w posiadaniu różnych instytucji. Kompleksowa realizacja tego zadania wymaga systematycznych prac w formie długofalowego projektu badawczego. Z kolei w roku 2018 został założony portal internetowy *Ignacy Krieger* (www.ignacykrieger.pl), którego celem nadrzędnym jest propagowanie wspomnianej kolekcji. Publikowane

⁹ Gaczoł Ewa, Pilch Daria: *Konserwacja negatywów na podłożu szklanym*. „Wiadomości Konserwatorskie – Journal of Heritage Conservation” 2018, nr 55, s. 141–152.

¹⁰ Jednym z przykładów jest wydanie przez Pocztcę Polską zestawu znaczków pocztowych poświęconych Ignacemu Kriegerowi. Na początku 2018 r. w ramach serii Historia Polskiej Fotografii ukazały się cztery znaczki zaprojektowane przez Jarosława Ochendzana. Na jednym jest wizerunek Kriegera, a na pozostałych fotografie przezeń wykonane (sprzedawca obwarzanków, góral z Szaflar, kominiarze). Uzupełnieniem kolekcji znaczków jest papeteria z motywem przewodnim w postaci pieczęci, którą posługiwał się fotograf w swojej pracy.

¹¹ Gaczoł Ewa: *Ignacy Krieger i jego kolekcja klisz szklanych*. „Spotkania z Zabytkami” 2017, nr 7–8, s. 51–53; eadem: *Natan Krieger – krakowski fotograf*. „Spotkania z Zabytkami” 2017, nr 9–10, s. 53–55; eadem: *Ostatnia właścicielka zakładu fotograficznego Kriegerów*. „Spotkania z Zabytkami” 2018, nr 1–2, s. 53–56.

¹² *Pod lupą: fotograficzna spuścizna Kriegerów* [online]. Radio Kraków, 11 grudnia 2017 [dostęp 28 stycznia 2019]. Dostępny w internecie: <https://www.radiokrakow.pl/audycje/pod-lupa/pod-lupa-fotograficzna-spuscizna-kriegerow/>.

Salon książki krakowskiej poświęcony albumowi prac Ignacego Kriegera, fot. Andrzej Janikowski, 23 maja 2018 r.

są tam przede wszystkim fotografie wykonane przez rodzinę Kriegerów oraz teksty związane z historią fotografii i dziejami Krakowa. Ponadto w ramach realizacji zobowiązań wynikających z udziału w projekcie konserwatorskim wizerunki ponad 1000 klisz szklanych zostały udostępnione na portalu Cyfrowy Thesaurus (www.ct.mhk.pl)¹³. Mamy nadzieję, że po zakończeniu projektu konserwacji i cyfryzacji klisz uda się zorganizować obszerną wystawę poświęconą Ignacemu Kriegerowi i jego dziełu, które niewątpliwie zasługuje na większe zainteresowanie jako bezcenny zapis przeszłości Krakowa i świadectwo rozwoju techniki fotograficznej. Fotografia jest obecnie niezwykle popularnym medium, otacza nas niemal na każdym kroku, a dla niektórych stanowi podstawowy kanał informacyjny. Z tego względu szczególnie wartościowe wydaje się przywoływanie pamięci prawdziwych artystów tego rzemiosła, którzy tak jak Ignacy Krieger, posługiwali się techniką stanowiącą dziś nie lada wyzwanie.

Różnorodne inicjatywy podjęte w ciągu kolejnych miesięcy trwania projektu *Urodziny Ignacego Kriegera* są też przykładem realizacji w praktyce kilku kluczowych celów strategicznych Muzeum zarówno z perspektywy właściciela, jak i z perspektywy klienta¹⁴. Muzeum Krakowa od 2006 roku w swoim działaniu kieruje się dokumentem *Strategii rozwoju*, który wyznacza główne zręby i kierunki dalszego rozwoju instytucji¹⁵.

Propagując wśród krakowian wiedzę na temat postaci i działalności Ignacego Kriegera, służącą lepszemu poznaniu i eksplorowaniu dziedzictwa miasta, odwołujemy się bezpośrednio do jednego z celów w perspektywie właściciela, zgodnie z którym Muzeum ma być kompendium wiedzy o Krakowie¹⁶. Bezsprzeczny walor edukacyjny podejmowanych działań był z kolei gwarantem praktycznej realizacji kolejnego celu, zakładającego, że Muzeum ma być miejscem kształtowania tożsamości obywateli Krakowa i aglomeracji krakowskiej¹⁷.

¹³ O popularności fotografii Kriegerów świadczy fakt, że według statystyk za lata 2013–2017 najchętniej przeglądany artefaktem był negatyw autorstwa Natana Kriegera o nr. inw. MHK-1052/K. Za: Salwiński Jacek: „Thesaurus cyfrowy – kapitał wiedzy”. Wystąpienie w czasie konferencji towarzyszącej otwarciu Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów, 6 grudnia 2017 r. (udostępnione dzięki uprzejmości Autora).

¹⁴ W aktualnej strategii Muzeum cele sformułowane zostały w czterech podstawowych perspektywach: właściciela (wartość oczami właścicieli, w tym wypadku Muzeum), klienta (wartość widziana oczami odbiorcy), procesów wewnętrznych (poprawa sprawności

działania) oraz wiedzy i rozwoju (baza dla efektywnego działania). Za: *Strategia Muzeum...*, s. 11.

¹⁵ Niezabitowski Michał, Szostak Agnieszka: *Bariery przy opracowywaniu i wdrażaniu strategii oraz jej wpływ na zarządzanie Muzeum Historycznym Miasta Krakowa*. „Zarządzanie Publiczne” 2011, nr 3, s. 66–67.

¹⁶ Cel W1: Centrum wiedzy o Krakowie – Muzeum kompendium wiedzy o Krakowie. W: *Strategia Muzeum...*, s. 14, 16.

¹⁷ Cel W2: Muzeum kluczowym miejscem kształtowania tożsamości obywateli Krakowa i aglomeracji krakowskiej. W: *Strategia Muzeum...*, s. 16.

Zrealizowane z powodzeniem inicjatywy nazwania ulicy nazwiskiem Kriegera i wmurowania tablicy pamiątkowej na fasadzie kamienicy Bonerowskiej wiążą się z szerokim spectrum działań wizerunkowych, ujętych w kolejnym celu. Zgodnie z jego założeniem, Muzeum ma pełnić rolę fundamentalnego elementu marki Krakowa w Polsce i na świecie. Istotą tego celu jest też podejmowanie współpracy z lokalnymi podmiotami, partnerami i mieszkańcami miasta¹⁸.

Z kolei różnorodność i znaczna partycypacyjność aktywności edukacyjnych podejmowanych w ramach organizacji wydarzenia wpisuje się znakomicie w cele związane z perspektywą klienta, których esencją jest opowiadanie i słuchanie miasta¹⁹. Ich wspólnym mianownikiem jest stworzenie w Muzeum przyjaznej przestrzeni, w której nasi goście będą czuć się dobrze, do której będą chcieli wracać, a która stanie się dla nich jednocześnie przestrzenią dialogu oraz wymiany myśli.

Kilku słów komentarza wymagają podjęte działania edukacyjne. Założono dotarcie do jak najszerszej grupy odbiorców przy jednoczesnej dbałości o atrakcyjność proponowanych rozwiązań – stąd organizacja gry miejskiej, spacerów, wykładów, a także spotkań noszących znamiona kulturalnych eventów (jak np. „reaktywowane atelier Kriegerów” w Starej Synagodze). Każde z wymienionych działań znalazło swoich odbiorców, wśród których byli zarówno stali bywalcy, często korzystający z oferty Muzeum, jak też osoby, które w tego typu zajęciach wzięły udział po raz pierwszy. Pozytywny odbiór wśród muzealnych gości potwierdzał, że atrakcyjna i skierowana do różnych grup odbiorców oferta okazuje się jedną z najbardziej efektywnych strategii pozyskiwania nowej publiczności. Punktem wyjścia na tej drodze jest właściwa identyfikacja konkretnego widza, z której bezpośrednio wynika adekwatna oferta edukacyjna, zaplanowana wielosegmentowo i wieloaspektowo²⁰. Dlatego też tak ważne w planowaniu działań edukacyjnych towarzyszących konkretnemu wydarzeniu jest zastanowienie się nad grupą docelową, do której najbardziej chcemy dotrzeć. W przypadku *Urodzin Ignacego Kriegera* podstawowym założeniem było jak najczęstsze mówienie o samym mistrzu obiektywu i jego dorobku przez akcentowanie jego roli w historii Krakowa. Podejmowano także szereg działań mających na celu upodmiotowienie publiczności i przekształcenie biernego odbiorcy w aktywnego uczestnika działań muzealnych. Uczestnicy spotkań „w atelier Kriegerów” sami próbowali kreować własny wizerunek, pozostając w realiach dawnych zakładów fotograficznych. Wyraźnie wyczuwalne było ich ożywienie i zaangażowanie w tego typu pracę. Potwierdza to, że metody aktywizujące są niezwykle istotne w pracy edukacyjnej, a ich rola nie polega jedynie na przekazywaniu wiedzy w atrakcyjnej formie. Zastosowane metody mogą spełniać funkcję katalizatorów aktywizujących odbiorców w obszarze rozwijania i odkrywania nowych talentów czy zainteresowań, inspirować do twórczej pracy, do której punktem wyjścia mogą być różnorodne działania Muzeum. Pobudzają wyobraźnię, wywołują emocje, wyzwalaają emocjonalne zaangażowanie, uczą samodzielnego myślenia i działania. W każdej takiej sytuacji, gdzie spełnione zostają te warunki, domeną edukacji muzealnej przestaje być jedynie rozwój intelektualny odbiorców, a jej celem staje się

wychowanie człowieka do aktywnego i świadomego uczestnictwa w kulturze²¹.

Nie ulega wątpliwości, że nowoczesne muzeum, chcąc właściwie funkcjonować we współczesnym społeczeństwie, musi pozostać czujne i umiejętnie reagować na potrzeby, zwłaszcza lokalnych społeczności. Tylko wtedy może realizować swoją misję i mówić o sobie, że potrafi opowiadać i słuchać miasta – także w kontekście rocznic historycznych związanych z postaciami ważnymi dla dziedzictwa Krakowa.

Bibliografia

Referaty i akty prawne

- Salwiński Jacek: „Thesaurus cyfrowy – kapitał wiedzy”, wystąpienie w czasie konferencji towarzyszącej otwarciu Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów, 6 grudnia 2017 roku
- Uchwała Nr XXX/200/2017 Rady Dzielnicy II Grzegórzki z dnia 30 marca 2017 roku w sprawie nadania nazwy projektowanej ulicy na terenie Dzielnicy II Grzegórzki
- Uchwała nr LXXII/1743/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 17 maja 2017 roku w sprawie nazwy ulicy

Opracowania

- Amalia Krieger. Wybór fotografii i oprac. Ewa Gaczoł, Joanna Gellner. Kraków 2019
- Duda Eugeniusz: *Kriegerowie. Nowe szczegóły biograficzne*. „Kraków” 1992/1993, nr 2, s. 30
- Gaczoł Ewa: *Ignacy Krieger i jego kolekcja klisz szklanych*. „Spotkania z Zabytkami” 2017, nr 7–8, s. 51–53
- Gaczoł Ewa: *Natan Krieger – krakowski fotograf*. „Spotkania z Zabytkami” 2017, nr 9–10, s. 53–55
- Gaczoł Ewa: *Ostatnia właścicielka zakładu fotograficznego Kriegerów*. „Spotkania z Zabytkami” 2018, nr 1–2, s. 53–56
- Gaczoł Ewa, Pilch Daria: *Konserwacja negatywów na podłożu szklanym*. „Wiadomości Konserwatorskie – Journal of Heritage Conservation” 2018, nr 55, s. 141–152

¹⁸ Cel W3: Muzeum jako fundamentalny element marki Krakowa w Polsce i na świecie. W: *Strategia Muzeum...*, s. 16.

¹⁹ Cel K1: Opowiadamy Kraków – Muzeum ulubione i sympatyczne miejsce spotkań i spędzania czasu; K2 – Słuchamy miasta. Muzeum – forum: miejsce spotkań i dialogu społeczności krakowskiej metropolii oraz K3 – Nowoczesna i przyjazna dla klienta instytucja. W: *Strategia Muzeum...*, s. 17–19.

²⁰ Kaczmarczyk Klaudia: *Muzeum otwarte na edukację. Uwagi na temat działalności edukacyjnej oraz jej roli w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa w latach 2004–2013*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa” 2014, z. 32, s. 417.

²¹ *Ibidem*, s. 422–423.

- Ignacy Krieger*. Wybór fotografii i oprac. Ewa Gaczoł, Teresa Kwiatkowska, wstęp Ewa Gaczoł. Kraków 2017
- Kaczmarczyk Klaudia: *Muzeum otwarte na edukację. Uwagi na temat działalności edukacyjnej oraz jej roli w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa w latach 2004–2013*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa” 2014, z. 32, s. 415–428
- Krieger – fotograf w Krakowie*. Pomysł i realizacja Mirosław Kołodziej. Dostępny w internecie: <http://ignacykrieger.pl/?p=86> [dostęp 25 września 2018]
- Kwiatkowska Teresa, Malik Andrzej: *Zespół negatywów szklanych z zakładu fotograficznego rodziny Kriegerów w posiadaniu Muzeum Historycznego miasta Krakowa*. „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa” 1984, z. 11, s. 51–69
- Natan Krieger*. Wybór fotografii i oprac. Ewa Gaczoł, Anna Kwiatek. Kraków 2018
- Niezabitowski Michał, Szostak Agnieszka: *Barierzy przy opracowywaniu i wdrażaniu strategii oraz jej wpływ na zarządzanie Muzeum Historycznym Miasta Krakowa*. „Zarządzanie Publiczne” 2011, nr 3, s. 65–72
- Pod lupą: fotograficzna spuścizna Kriegerów* [online]. Radio Kraków, 11 grudnia 2017 [dostęp 28 stycznia 2019]. Dostępny w internecie: <https://www.radiokrakow.pl/audycje/pod-lupa/pod-lupa-fotograficzna-spuścizna-kriegerow/>
- Polski słownik biograficzny: Krieger Ignacy*. Hasło oprac. Celina Bąk-Koczarska. T. 15. Wrocław 1970, s. 307–308
- Strategia Muzeum Historycznego Miasta Krakowa na lata 2017–2021*. Kraków 2017